

Галина МАРКОВИЧ

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ

Досліджено підходи до практичного застосування зазначених інструментів бюджетного менеджменту та представлено результати виконання бюджетних програм в рамках проведення експерименту із запровадження програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів.

Бюджетна політика держави передбачає розробку певного плану дій, послідовність тих чи інших заходів та інструментів їх реалізації. Таким інструментом може бути програмування економічного та соціального розвитку держави та регіонів. Його завдання полягає у комплексному використанні всіх елементів соціальної та економічної політики держави для досягнення поставленої мети. Програмування передбачає не тільки формулювання цілей, а й визначення матеріальних, фінансових засобів їх реалізації.

В умовах обмеженості та недостатності бюджетних ресурсів питання запровадження прогресивних методик економічного програмування в Україні є на разі досить актуальним. Однією з таких методик є програмно-цільовий метод (ПЦМ).

При застосуванні ПЦМ, який за своєю суттю є системою планування та управління бюджетними коштами в середньостроковій перспективі, спрямованою на розробку та реалізацію бюджетних програм, орієнтованих на кінцевий результат, увага зосереджується не на розвитку мережі та утриманні штатів установ, а на результатах виконання програм. Для визначення результативності програм розробляється низка показників, за допомогою яких можна оцінити ефективність використання коштів.

Такий підхід забезпечує більш високий рівень прозорості бюджету та допомагає платникам податків отримати інформацію про фактичні результати надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів, а за умов належного застосування ПЦМ дає можливість досягти головної мети – ефективного розподілу бюджетних ресурсів [1].

Питанням ефективного використання бюджетних коштів у контексті виконання бюджетних програм та проектів присвячені роботи ряду вітчизняних та зарубіжних учених, серед яких К. Павлюк, І. Стефанік, В. Ребало, Ю. Полянський, А. Водянов, О. Гаврилова. При цьому практичні дослідження вимірювання результативності виконання бюджетних програм в Україні досить обмежені.

Питання запровадження ПЦМ на місцевому рівні врегульовано численними нормативно-правовими актами, зокрема розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 № 308-р, яким схвалено Концепцію реформування місцевих бюджетів. Відповідно до Концепції одним із завдань перетворення місцевих бюджетів в ефективний інструмент соціально-економічного розвитку територій є запровадження планування місцевих бюджетів на середньострокову перспективу, зокрема шляхом розробки теоретико-методологічних засад програмно-цільового методу та проведення експеримен-

БЮДЖЕТНИЙ МЕХАНІЗМ

ту із запровадження його елементів на рівні місцевих бюджетів в окремих регіонах [2].

Згідно із методологією програмно-цільового методу обов'язковою умовою його запровадження є розробка бюджетних програм та результативних показників їх виконання. Враховуючи зазначене, Міністерством фінансів України спільно з галузевими міністерствами проведено ґрунтовну роботу у цьому напрямку. Як результат, спільними наказами Мінфіну та відповідних галузевих міністерств затверджено типові переліки бюджетних програм, мету, завдання та результативні показники їх виконання у галузях “Державне управління”, “Соціальний захист та соціальне забезпечення”, “Соціальний захист сім’ї, дітей та молоді”, “Фізична культура та спорт”, “Культура”.

Зазначені типові переліки бюджетних програм містять мету, завдання та результативні показники для кожної програми. При цьому в процесі складання бюджетних програм перелік завдань та результативних показників може бути уточнений і розширений.

Кількість результативних показників та їх представлення за групами (затрат, продукту, ефективності, якості) обумовлюється специфікою бюджетної програми та має задовольнити потреби аналізу виконання бюджетної програми, тобто слід застосовувати ті результативні показники, які найкраще відображають досягнення встановленої мети, виконання поставлених завдань та напрямів використання бюджетних коштів.

Як правило, результативні показники за бюджетною програмою повинні бути представлені за всіма групами. Представлення результативних показників лише за декількома групами пов'язано з неможливістю їх визначення за всіма групами.

Проведений аналіз запропонованого переліку типових бюджетних програм засвідчив формування системи результативних показників, які відтворюють діяльність розпорядників коштів в кожній сфері, охоплюють всі особливості їх діяльності.

Як видно з даних табл. 1, при формуванні складу результативних показників

Таблиця 1

Розподіл результативних показників бюджетних програм за галузевою ознакою*

Галузі бюджетних послуг	Загальна кількість програм	Результативні показники бюджетних програм			
		Затрат	Продукту	Ефективності	Якості
Освіта	27	141	77	37	24
Охорона здоров'я	29	64	70	57	23
Соціальний захист та соціальне забезпечення	16	89	85	79	38
Соціальний захист сім'ї, дітей та молоді	6	10	9	14	16
Культура	13	50	26	41	25
Фізична культура і спорт	6	120	115	45	32
Державне управління	3	5	18	15	8
Разом	100	479	400	288	166

* Складено на основі наказів Міністерства фінансів України та профільних міністерств.

БЮДЖЕТНИЙ МЕХАНІЗМ

акцент зроблено на показниках затрат і показниках продукту. Кількість визначених показників ефективності та якості обумовлена специфікою кожної галузі, а також особливістю кожної бюджетної програми.

Як приклад комплексного підходу до розробки типових переліків бюджетних програм доцільно розглянути галузь освіти, в якій представлено 27 типових бюджетних програм (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл результативних показників бюджетних програм в галузі "Освіта"*

Програма та код тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів (КТКВК)	Результативні показники			
	За-трат	Про-дукту	Ефек-тивності	Якості
1	2	3	4	5
Дошкільна освіта 070101	7	2	2	2
Надання загальної середньої освіти загальноосвітніми навчальними закладами (в т. ч. школою-дитячим садком, інтернатом при школі), спеціалізованими школами, ліцеями, гімназіями, колегіумами 070201	7	2	1	1
Надання загальної середньої освіти вечірними (змінними) школами 070202	7	2	1	1
Надання загальної середньої освіти загальноосвітніми школами-інтернатами, загальноосвітніми санаторними школами-інтернатами 070301	7	3	1	1
Надання загальної середньої освіти загальноосвітніми школами-інтернатами для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування 070302	7	3	1	1
Надання освіти в дитячих будинках, утримання та забезпечення їх діяльності 070303	6	1	1	1
Забезпечення належних умов для виховання та розвитку дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, в дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях 070303	4	2	1	–
Надання загальної середньої освіти спеціальними загальноосвітніми школами-інтернатами, школами та іншими навчальними закладами для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку 070304	7	3	1	1
Надання загальної середньої освіти загальноосвітніми спеціалізованими школами-інтернатами з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів для поглибленої підготовки дітей в галузі науки і мистецтва, фізичної культури і спорту, інших галузях, ліцеями з посиленою військово-фізичною підготовкою 070307	7	3	1	1
Надання позашкільної освіти позашкільними закладами освіти, заходи із позашкільної роботи з дітьми 070401	6	2	2	2
Підготовка робітничих кадрів закладами професійно-технічної освіти 070501	6	8	1	2
Підготовка кадрів вищими навчальними закладами I і II рівнів акредитації 070601	6	11	1	2
Підготовка кадрів вищими навчальними закладами III і IV рівнів акредитації 070602	7	14	4	2
Підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів закладами післядипломної освіти III і IV рівнів акредитації (академіями, інститутами, центрами підвищення кваліфікації) 070701	7	5	5	1
Підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів іншими закладами післядипломної освіти (КТКВК 070702)	7	2	2	1
Придбання, доставка та зберігання підручників і посібників 070801	3	1	1	1
Методичне забезпечення діяльності навчальних закладів та інші заходи в галузі освіти 070802	6	1	1	1
Здійснення технічного нагляду за будівництвом і капітальним ремонтом та іншими окремими господарськими функціями 070803	6	2	2	–
Централізоване ведення бухгалтерського обліку 070804	6	3	2	–
Здійснення централізованого господарського обслуговування 070805	6	1	1	–
Утримання інших закладів освіти 070806	6	–	–	–
Придбання шкільних автобусів для перевезення дітей, що проживають у сільській місцевості 070807	3	2	1	1

БЮДЖЕТНИЙ МЕХАНІЗМ

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5
Інформатизація та комп'ютеризація навчальних закладів 070807	–	1	1	1
Забезпечення навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін 070807	–	1	1	1
Державне пільгове довгострокове кредитування на здобуття освіти 070807	–	1	1	–
Інші освітні програми 070807	7	–	–	–
Надання допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, яким виповнюється 18 років 070808	–	1	1	–

* Складено на основі спільного наказу Міністерства фінансів України та Міністерства освіти і науки України "Про затвердження Типового переліку бюджетних програм та результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у галузі "Освіта" від 1 червня 2010 року № 298/519.

Переліком визначено необхідність складання бюджетних програм для всіх елементів системи освітніх послуг: дошкільної освіти, загальної середньої освіти, позашкільної освіти, професійно-технічної освіти, вищої освіти, післядипломної освіти. Для основної групи бюджетних програм необхідним є обов'язкове визначення рівня соціальної ефективності, тому для кожної бюджетної програми передбачено показники якості.

Для бюджетних програм, щодо яких передбачається державна фінансова підтримка (комп'ютеризація, придбання шкільних автобусів, забезпечення технічними засобами, державне пільгове довгострокове кредитування тощо), визначено результативні показники, враховуючи необхідність та можливість їх обрахунку.

Окремі методологічні питання щодо запровадження ПЦМ на рівні місцевих бюджетів врегульовані у наказі Міністерства фінансів України від 09.07.2010 № 679, яким, зокрема, затверджено Правила складання паспортів бюджетних програм, квартального та річного звітів про їх виконання, здійснення моніторингу та аналізу виконання бюджетних програм, оцінки їх ефективності [3].

Під час виконання бюджету, складеного за програмно-цільовим методом, будь-яке рішення про внесення змін або коригувань у програму чи стратегію її виконання, про обсяги асигнувань або перерозподіл ко-

штів між завданнями в межах програми, про продовження або припинення програми необхідно приймати, базуючись на своєчасно отриманій обґрунтованій аналітичній інформації. Інструментами, що забезпечують отримання необхідних даних, є моніторинг та оцінка – невід'ємні елементи ефективного процесу управління бюджетною програмою.

Моніторинг є безперервним процесом збору даних про видатки та показники виконання програми, що досягаються в ході її реалізації. Моніторинг надає можливість на систематичній основі відстежити процес надання послуг, виконання програми, результати діяльності розпорядника бюджетних коштів.

На основі моніторингу виконання бюджетної програми здійснюється оцінка її ефективності та результативності, яка передбачає визначення причин неефективного чи недостатньо ефективного виконання бюджетної програми, розробку заходів, необхідних для поліпшення організації її виконання, аналіз доцільності реалізації бюджетної програми в наступних бюджетних періодах (у тому числі із залученням оптимального обсягу бюджетних ресурсів) або її припинення.

Оцінка бюджетної програми здійснюється на підставі планових і фактично досягнутих результативних показників, а також

витрат у розрізі завдань, виконання яких забезпечує реалізацію бюджетної програми.

Основою для отримання інформації про результативні показники виконання бюджетної програми є бюджетний запит, паспорт бюджетної програми, звіти про виконання паспорта бюджетної програми, звітність Державного казначейства України, фінансова звітність головного розпорядника бюджетних коштів, інші джерела офіційної інформації.

За результатами проведення моніторингу та оцінки результативності виконання бюджетних програм розробляються заходи, реалізація яких має забезпечити підвищення ефективності використання бюджетних коштів. Зокрема, щодо оптимізації видатків бюджету на реалізацію заходів та програм бюджетних установ (одержувачів бюджетних коштів), розподілу асигнувань між бюджетними програмами з урахуванням результатів їх виконання та соціально-економічного ефекту, альтернативних шляхів вирішення поставлених завдань, проблем тощо.

Як зазначалось вище, Концепцією реформування місцевих бюджетів передбачено проведення експерименту із запровадження елементів ПЦМ на рівні місцевих бюджетів. На виконання зазначеного наказом Міністерства фінансів України від 02.08.2010 № 805 затверджено Основні підходи до запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів, відповідно до яких пілотними регіонами для проведення експерименту визначено Автономну Республіку Крим, Житомирську, Луганську, Львівську області та місто Київ (залучено у 2010 р.) [4].

Сьогодні в експерименті із запровадження ПЦМ на місцевому рівні беруть участь 37 бюджетів, у тому числі республіканський бюджет Автономної Республіки Крим, 2 обласних, 11 районних, 22 міських (міст обласного значення) бюджети та бюджет м. Києва.

У 2008–2010 рр. органами місцевого самоврядування зазначених пілотних регіонів паралельно із традиційними (постатейними) бюджетами затверджувались бюджети, сформовані за програмно-цільовим методом.

Аналітичні дослідження результативності виконання таких бюджетів, а вірніше їх бюджетних програм, допоможуть зробити висновки щодо ефективності та доцільності запровадження програмно-цільового бюджетування на місцевому рівні.

На основі моніторингу та оцінки реалізації експерименту із запровадження ПЦМ на місцевому рівні у 2009 р. отримано наступні результати: у галузі "Охорона здоров'я" затверджено 50 програм, фактичних обсяг фінансування яких склав 1 025,2 млн. грн.; у галузі "Освіта" затверджено 53 програми, які профінансовано в обсязі 714,7 млн. грн. Більше того, у містах Житомир, Коростень та Луганськ місцеві ради затвердили 12 програм, спрямованих на розвиток інфраструктури та житлово-комунального господарства, на загальну суму 41,9 млн. грн.

У 2010 р. 28 учасників експерименту, у тому числі новозалучені учасники – міста Саки та Краснодар, розробили та затвердили 156 бюджетних програм, плановий обсяг фінансування яких склав 2 247,1 млн. грн., у тому числі у галузі "Охорона здоров'я" розроблено та затверджено 71 бюджетна програма (на загальну суму 1 277,0 млн. грн.), у галузі "Освіта" – 65 програм (на загальну суму 918,0 млн. грн.). Крім того, у містах Джанкой, Саки, Житомир, Коростень, Новоград-Волинський та Луганськ місцеві ради затвердили 20 програм у галузі "Житлово-комунальне господарство" на загальну суму 52,2 млн. грн.

Розглянемо кращі практики та результати запровадження програмно-цільового методу на прикладі окремих учасників експерименту. Так, протягом 2008–2010 рр. у місті Житомир було розроблено ряд стра-

тегічних цільових програм за основними галузями міської інфраструктури. Основою для їх розробки стали Стратегія економічного і соціального розвитку області на 2001–2015 рр. та Стратегічний план розвитку міста Житомир на 2008–2017 рр. У сфері бюджетної політики міста основними завданнями визначено забезпечення збалансованості та соціальної спрямованості бюджету, оптимальності та ефективності витрачання бюджетних коштів.

З метою поліпшення стану здоров'я населення міста, забезпечення його доступною, якісною первинною медико-санітарною та кваліфікованою медичною допомогою, профілактичними медичними обстеженнями у 2009 р. було розроблено та затверджено програму "Медичне забезпечення населення міста Житомир", одними із пріоритетних напрямків реалізації якої визначено: запровадження сучасних методів діагностики та лікування; поліпшення якості надання медичної допомоги жінкам та новонародженим; реалізація завдань державних програм, спрямованих на боротьбу із туберкульозом, СНІДом, серцево-судинними та судинно-мозковими захворюваннями.

В рамках реалізації програми для центральної міської лікарні придбано сучасне медичне обладнання на загальну суму 6,3 млн. грн., зокрема: апарат штучної вентиляції легенів для анестезіології, комп'ютерний томограф для променевої діагностики, ультразвуковий дисектор для гнійної хірургії, інкубатор для новонароджених, стіл реанімаційний, апарат УЗД для відділення новонароджених.

Економічний ефект від використання новітнього обладнання становить 2,6 млн. грн. в рік. Наприклад, за період функціонування лапароскопічної стійки хірургічного відділення (з 2008 р.), вартість якої складає 100 тис. грн., виконано близько 500 малоінвазивних хірургічних та діагностичних

втручань, що забезпечило економію біля 200,0 тис. грн. в рік за рахунок зменшення застосування дорогих препаратів. Прооперовані хворі перебувають у стаціонарі в середньому на 5 днів менше, ніж пацієнти, прооперовані традиційним методом.

Внаслідок реалізації бюджетної програми у 2010 р. досягнуто наступних результатів (за підсумками 9 місяців):

- зменшення рівня летальності майже на 20% порівняно з 2009 р.;
- скорочення на 15% терміну перебування хворого у лікарні, що сприяло економії бюджетних коштів на суму 22,5 тис. грн.;
- зростання на 0,5% показника рівня виявлення захворювань на ранніх стадіях;
- зниження показника смертності новонароджених з 7,2 до 5,9 у розрахунку на 1000 новонароджених;
- забезпечення морального позитиву, який отримують пацієнти, коли унікальні з точки зору складності обстеження вони можуть пройти протягом декількох годин в рідному місті.

Поглиблення демографічної кризи, вражаючі показники смертності та захворюваності населення, особливо чоловіків працездатного віку, швидке поширення небезпечних хвороб – все це є характерним для нашої країни, особливо в останні роки. Поряд із недостатнім фінансуванням системи охорони здоров'я спостерігається нераціональне використання обмежених бюджетних ресурсів.

Серед сучасних, соціально прийнятних та фінансово зберігаючих технологій надання медичної допомоги виокремлюється сімейна медицина. Сімейну лікувальну практику необхідно розглядати як таку, що забезпечує тривалу опіку над здоров'ям громадянина та всіх членів його родини, а також як скоординовану допомогу населенню незалежно від статі, віку й характеру захворювання.

Для реалізації стратегічних напрямів державної політики щодо розвитку інституту сімейної медицини в Жидачівському районі розроблено Програму розвитку первинної медико-санітарної допомоги на закладах сімейної медицини на 2008–2011 рр.

Місцевою радою було затверджено бюджетну програму “Багатопрофільна медична допомога населенню всіх вікових груп”, основним завданням якої було забезпечення населення району доступною первинною лікувально-профілактичною допомогою. Як результат, створено і діє 6 амбулаторій сімейного типу; зросла динаміка виявлення захворювань на ранніх стадіях на 0,7%; зменшився рівень післяопераційної летальності з 0,37% у 2008 р. до 0,2% у 2010 р.; зріс рівень фізіологічного здоров'я новонароджених на 11,6%.

Бюджетною програмою міського бюджету Дрогобича “Первинна лікувально-профілактична допомога населенню міста” передбачалося придбання діагностичної апаратури та застосування сучасних схем лікування, що дало можливість зменшити захворюваність на серцево-судинні захворювання на 10% (це забезпечило економічний ефект в межах 30–50 тис. грн.) та збільшити рівень виявлення онкологічної патології на I–II ст. на 4–5%.

Результативні показники виконання у 2010 р. завдань в рамках реалізації бюджетних програм у галузі “Охорона здоров'я” у місті Євпаторія характеризуються наступними даними:

- зменшено загальну летальність на 0,4% порівняно з минулим роком, скорочено термін перебування хворого в кардіологічному відділенні на 1 л/дн, економія коштів по стаціонару склала 88,0 тис. грн.;

- в офтальмологічному відділенні скорочено терміни перебування хворого на 2 л/дн., що забезпечило економію коштів на суму 25,0 тис. грн.;

- визначення точного діагнозу та проведення диференційної діагностики дозволило зменшити тривалість перебування хворого на ліжку з 8 л/дн. у 2009 р. до 7,5 л/дн.;

- своєчасне проведення профоглядів дозволило знизити первинний вихід на інвалідність в 1,7 рази;

- застосування сучасних методів екстракорпоральної детоксикації дозволило знизити тривалість лікування у 3 рази, на 30% зменшилось витрачання медикаментів;

- летальність профільних хворих у стаціонарі за минулий період знижено на 11,1%.

З метою вдосконалення системи освіти, її переорієнтації на забезпечення рівного доступу до якісної освіти, культурних надбань у навчанні та вихованні молодого покоління, створення умов для саморозвитку дітей, комп'ютеризації та запровадження інформаційних технологій міською радою міста Житомир у 2008 р. розроблено та затверджено бюджетну програму “Учебний заклад міста – простір для навчання та розвитку здорової дитини”.

У рамках реалізації програми протягом 2006–2009 рр. майже 2 млн. грн. було спрямовано на забезпечення 33 учбових закладів сучасними комп'ютерами, 650 тис. грн. – на придбання 216 комплексів лабораторного обладнання для виконання практичних робіт з фізики, 718 тис. грн. – на заміну існуючих теплотільників на сучасні енергозберігаючі.

Результати реалізації програми наступні: модернізовано навчально-матеріальну базу закладів, що сприяло підвищенню якості засвоєння учнями навчального матеріалу природничих дисциплін, запроваджено дистанційне навчання, покращено умови перебування дітей у навчальних закладах. Економія споживання теплової енергії становить в середньому 22% на рік.

Виконання завдань за бюджетними програмами, затвердженими міською радою міста Алушта у галузі "Освіта" дало можливість:

- збільшити відсоток дітей дошкільного віку, охоплених дошкільною освітою і вихованням, до загальної кількості дітей дошкільного віку з 52% у 2008 р. до 66% у 2010 р.;
- забезпечити поетапну комп'ютеризацію закладів освіти (у 2010 р. – 75%);
- заощадити 60,0 тис. грн. за рахунок проведення енергозберігаючих заходів, спрямованих на впровадження енергоефективних технологій.

Сфера житлово-комунального господарства чи не найбільше стосується прямих інтересів територіальних громад, оскільки ефективно та стабільне функціонування цієї галузі визначає рівень комфортності проживання мешканців на території міст, на їх вулицях, у власних квартирах і будинках.

З метою покращення стану житлово-комунального господарства у 2008–2010 рр. розроблені та затверджені 5 бюджетних програм, спрямованих на реконструкцію та ремонт електричних мереж зовнішнього освітлення, поліпшення благоустрою та озеленення міста, утримання та поточний ремонт зливових мереж, мереж водопостачання та водовідведення.

Зокрема, в рамках реалізації програми "Підвищення рівня благоустрою" здійснено реконструкцію мереж зовнішнього освітлення вулиць із застосуванням енергозберігаючих заходів: проведено реконструкцію 112 км електричних мереж та замінено 3779 ліхтарів, впроваджено безпроводну систему керування зовнішнім освітленням міста.

В результаті проведених заходів забезпечено освітлення 92% вулиць міста Житомира (у 2007 р. освітлювалось менше ніж 50%), зекономлено електричну енергію завдяки застосуванню енергозберігаючих за-

ходів (у 2007 р. спожито 4,0 млн. кВт/год, у 2009 р. – 4,2 млн. кВт/год при збільшенні кількості вулиць, що освітлюються, майже на 42%), скорочено витрати на проведення ремонтних робіт та обслуговування електричних мереж в денний час (денний тариф – 82,32 коп., нічний тариф – 21,00 коп.), враховуючи апровадження безпроводної системи, яка дала можливість регулювання режимів включення освітлення.

У місті Джанкой Автономної Республіки Крим успішно реалізуються заходи, націлені на виконання Загальнодержавної програми реформування та розвитку житлово-комунального господарства.

З метою виконання програми у 2010 р. органами місцевого самоврядування сформовано та затверджено 5 бюджетних програм (на загальну суму 2,6 млн. грн.), реалізація яких націлена на підвищення рівня надання житлово-комунальних послуг, покращення умов життя мешканців міста, запровадження енергозберігаючих технологій. Зокрема, завдяки реалізації прийнятих бюджетних програм встановлено енергозберігаючі конвектори у 105-ти квартирах малозабезпечених громадян міста, запроваджено комплексну систему автономного опалення міських бібліотек, що дозволило уникнути значних витрат теплової енергії та досягти річної економії коштів у 10 тис. грн., проведено капітальний ремонт дахів у чотирьох житлових будинках, покращено умови проживання їх жителів, забезпечено регулярне прибирання вулиць та скверів міста, обслуговування 40 світлофорів, проведено заміну 615 ліхтарів, встановлено 46 дорожніх знаків, відремонтовано 55 тис. м² доріг.

Таким чином, здійснені бюджетні витрати дозволили досягти як економічного, так і значного соціального ефекту, оскільки поліпшили комфортність проживання населення та підвищили його задоволеність економічною політикою місцевої влади.

Проведений вище аналіз результативності бюджетних програм, які протягом 2008–2010 рр. виконувались у рамках реалізації експерименту із запровадження програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів, дозволяє зробити наступні висновки.

Формування бюджету за програмно-цільовим методом передбачає встановлення логічного зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання. Це “накладає” відповідальність на виконавців бюджетних програм, яка, згідно з програмно-цільовим бюджетом, охоплює вимірювання обсягів здійснених робіт, оцінку їх виконання та досягнення поставлених цілей. І хоча цільовим бюджетом важче управляти, виконувати його та аналізувати, ніж постатейний, він дає значно більше інформації для обговорення питань, прийняття управлінських рішень у сфері бюджетного менеджменту.

Розробка бюджетних програм, визначення їх результативних показників, проведення моніторингу та оцінки складає основу та запоруку успішного виконання завдань бюджетної політики на місцевому рівні, підвищує прозорість та ефективність використання бюджетних коштів.

Література

1. Чузунов І. Я. Напрями застосування програмно-цільового методу планування місцевих бюджетів // *Наукові праці НДФІ*. – 2009. – № 3. – С. 3–11.
2. Про схвалення Концепції реформування місцевих бюджетів: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 №308-р.
3. Про деякі питання проведення експерименту із запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів: наказ Міністерства фінансів України від 09.07.2010 № 679.
4. Про затвердження Основних підходів до запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів: наказ Міністерства фінансів України від 02.08.2010 № 805.
5. Інноваційні практики: фінансовий менеджмент на місцевому рівні / І. Ф. Щербина, В. В. Зубенко, А. І. Корнієнко та ін. – Вип. 2. – К.: ДГВП “Зовнішторгвидав України”, 2010. – 32 с.
6. Державне регулювання економіки: Науч. посібник / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. – 2-ге вид., доопр. і допов. – К.: КНЕУ, 2004. – 440 с.